

Kesahan Dan Kebolehpercayaan Instrumen Penilaian Pengetahuan, Sikap Dan Amalan Terhadap Pandemik Covid-19 Dalam Kalangan Pelajar Institut Pendidikan Guru

Khairul Sham Hanapiah¹, Hishamuddin Hassan², Sallehudin Ibrahim³, Abdul Halim Abdul Wahab⁴

^{1,2,3,4}Jabatan Pendidikan Jasmani dan Kesihatan, Institut Pendidikan Guru Kampus Temenggong Ibrahim, Johor Bahru, Johor, Malaysia

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk mendapatkan kesahan dan kebolehpercayaan instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru. Tiga subskala yang digunakan ialah pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19. Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian tinjauan. Seramai 348 orang pelajar Institut Pendidikan Guru Kampus Zon Selatan dipilih sebagai sampel kajian. Formula oleh Sidek Mohd Noah dan Jamaludin Ahmad (2005) digunakan untuk mendapatkan kesahan kandungan item soal selidik. Kebolehpercayaan item soal selidik diperoleh melalui analisis *Cronbach alpha*. Analisis faktor digunakan untuk mendapatkan kesahan konstruk item soal selidik. Keputusan analisis menunjukkan nilai kesahan kandungan item soal selidik ialah $r = .83$ dan kebolehpercayaan item soal selidik ialah $\alpha = .91$ di mana koefisien ketekalan dalaman untuk subskala pengetahuan ialah $\alpha = .82$, sikap ($\alpha = .81$) dan amalan ($\alpha = .84$). Kesahan konstruk menunjukkan sebanyak 28 daripada 35 item diterima sah sebagai item soal selidik. Instrumen penilaian ini mempunyai kesahan dan kebolehpercayaan yang tinggi untuk mengukur pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru.

Kata Kunci: Kesahan, Kebolehpercayaan, Instrumen, COVID-19

1.0 PENGENALAN

Penyakit coronavirus 2019 (COVID-19) mula dikesan di Wuhan, China pada 2019. Menurut Emma Mohamad dan Arina Anis Azlan (2020), pada 11 Mac 2020, COVID-19 diisytiharkan sebagai pandemik global oleh Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO). Masalah ini bermula sebagai penularan haiwan ke manusia tunggal di Wuhan dan diikuti dengan penyebaran humanto-manusia yang berterusan (Kasemy et al., 2020). Penyebaran penyakit tempatan yang berterusan di seluruh dunia menyebabkan WHO mengisytiharkan COVID-19 sebagai wabak. Tempoh inkubasi COVID-19 adalah sekitar satu hingga 14 hari dan tempoh dari permulaan gejala hingga kematian dianggarkan berkisar antara enam hingga 41 hari. Zhong et al., (2020) mendapati bahawa COVID-19 berkembang ke tahap yang teruk, yang dicirikan oleh sindrom gangguan pernafasan akut, kejutan septik, asidosis metabolik yang sukar ditangani dan disfungsi pendarahan dan pembekuan.

Kes COVID-19 direkodkan dengan sekurang-kurangnya 150,000 kematian di seluruh dunia. Pada 25 Januari 2020, kes pertama COVID-19 di Malaysia dikesan melibatkan tiga orang pelancong dari China. Jumlah kes terus meningkat sebelum dua kematian pertama negara dicatatkan pada 17 Mac 2020. Sehingga 20 April 2020, Malaysia telah mencatatkan lebih daripada 5300 kes positif yang melibatkan 89 kematian. Oleh hal yang demikian, kerajaan telah

mengisytiharkan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) pada 16 Mac 2020, Perintah Kawalan Pergerakan Bersyarat (PKPB) pada 4 Mei 2020, Perintah Kawalan Pergerakan Pemulihan (PKPP) pada 10 Jun 2020 dan Perintah Kawalan Pergerakan Diperketatkan (PKPD) Bersasar di kawasan zon merah untuk memutuskan rantaian jangkitan COVID-19. Langkah-langkah yang belum pernah terjadi sebelumnya telah diambil untuk menangani penyebaran wabak COVID-19 yang menunjukkan peningkatan kes positif yang agresif di Malaysia. Kepatuhan orang ramai terhadap langkah kawalan dan pencegahan dipengaruhi oleh tahap pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19.

2.0 LATAR BELAKANG KAJIAN

Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) telah mengeluarkan amaran bahawa jumlah kes positif COVID-19 akan meningkat dari semasa ke semasa di seluruh dunia. Kesan daripada peningkatan jumlah kes positif COVID-19 di Malaysia maka kerajaan melalui Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) dan Majlis Keselamatan Negara (MKN) telah mengambil pendekatan dengan melaksanakan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) di bawah Seksyen 15(1) Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 (Akta 342). KKM dan MKN turut menekankan pembudayaan norma baharu melalui pendekatan Cegah, Amalkan, Patuhi dan Pantau (CAPP) dalam kalangan individu, keluarga dan komuniti (Kementerian Kesihatan Malaysia, 2020).

Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) sentiasa mengikuti dan memantau perkembangan kes COVID-19 berdasarkan laporan yang dikeluarkan oleh KKM dan MKN. Sebagai langkah awal, satu *Standard Operating Procedure* (SOP) COVID-19 telah dikeluarkan oleh KPM sebagai garis panduan pencegahan dan pengawalan dalam kalangan institusi pendidikan di bawah KPM (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2020). Selari dengan SOP COVID-19 yang disediakan oleh KKM, MKN dan KPM, maka penyelidik membina konstruk soal selidik instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru (IPG). Konstruk soal selidik instrumen ini adalah cara untuk pelajar-pelajar IPG membuat penilaian sendiri tentang pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19. Seseorang pelajar IPG yang mengamalkan norma baharu seharusnya mempunyai tahap pengetahuan, sikap dan amalan yang tinggi terhadap pencegahan dan pengawalan COVID-19.

3.0 OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini adalah untuk mendapatkan kesahan dan kebolehpercayaan instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru.

4.0 METODOLOGI KAJIAN

Metodologi kajian ini merangkumi aspek reka bentuk kajian, sampel kajian, variabel kajian, instrumen kajian dan prosedur analisis data.

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian tinjauan *cross-sectional*. Kajian ini dibahagikan kepada tiga fasa. Fasa pertama adalah membina item soal selidik dan mendapatkan kesahan kandungan pakar. Fasa kedua adalah menentukan kebolehpercayaan item soal selidik. Fasa ketiga adalah mengukur kesahan konstruk item soal selidik.

Sampel Kajian

Sampel kajian ini terdiri daripada pelajar Program Persediaan Ijazah Sarjana Muda Perguruan (PPISMP) Semester 2, Persediaan Ijazah Sarjana Muda Perguruan (PISMP) Semester 2, PISMP Semester 4, PISMP Semester 6 dan PISMP Semester 8 di salah sebuah IPG Kampus Zon Selatan. Taburan sampel kajian ditunjukkan dalam Jadual 1 di bawah.

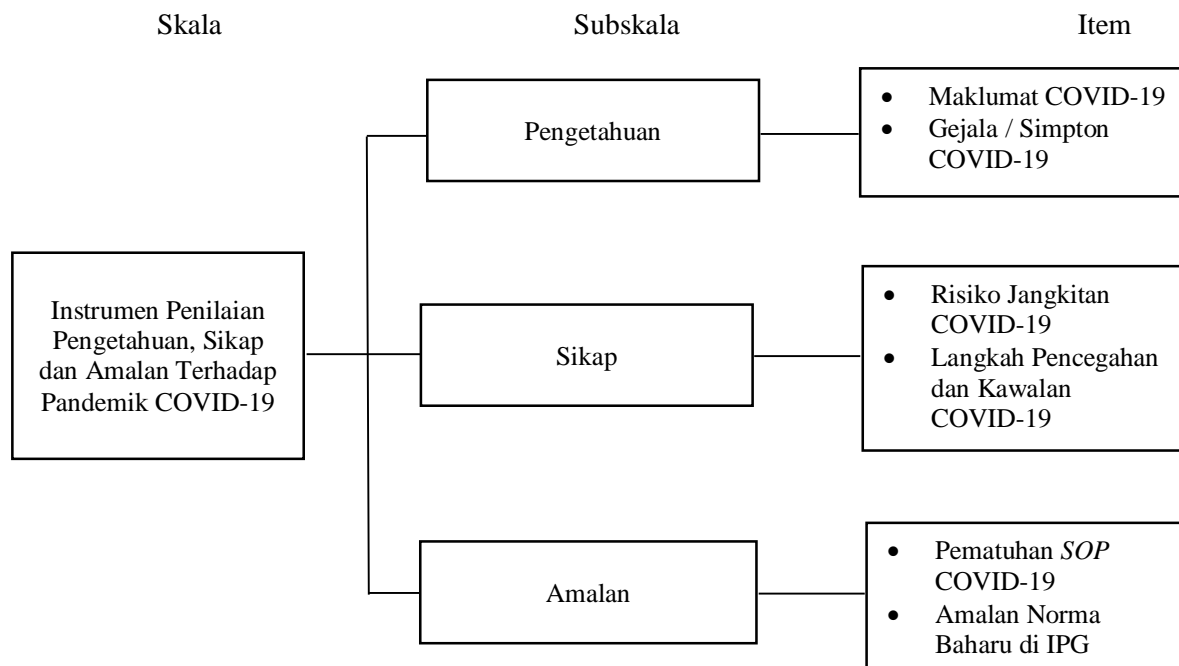
Jadual 1: Taburan Sampel Kajian

Bil	Semester	Ambilan	Jumlah Kelas	Jumlah Pelajar
1	PPISMP Semester 2	Jun 2019	16	320
2	PISMP Semester 2	Jun 2019	5	100
3	PISMP Semester 4	Jun 2018	5	93
4	PISMP Semester 6	Jun 2017	2	40
5	PISMP Semester 8	Jun 2016	10	161
Jumlah Pelajar			38	714

Jumlah keseluruhan pelajar di salah sebuah IPG Kampus Zon Selatan ialah 714 orang. Daripada jumlah tersebut, hanya 348 orang pelajar dijadikan sebagai sampel kajian selepas mengambil kira faktor saiz sampel yang paling ideal atau mencukupi adalah 150 orang dan ke atas untuk menggunakan analisis faktor (Ahmad Hashim, 2014).

Variabel Kajian

Dalam kajian ini, variabel bersandar adalah skor keseluruhan item soal selidik. Sementara variabel bebas adalah skor subskala item soal selidik pengetahuan, sikap dan amalan. Rajah satu di bawah menunjukkan variabel kajian.

Instrumen Kajian

Soal selidik ini mengandungi dua bahagian. Bahagian A ialah bahagian latar belakang responden. Bahagian B ialah soal selidik pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19. Soal selidik pengetahuan terhadap Pandemik COVID-19 mempunyai 10 item dengan menggunakan soalan-soalan tertutup sama ada “Betul”, “Salah” atau “Tidak Pasti”. Soal selidik sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 masing-masing mempunyai 10 dan 15 item dengan menggunakan skala Likert lima pilihan jawapan iaitu Selalu (1), Kerap Kali (2), Sekali Sekala (3), Jarang (4) dan Tidak Pernah (5).

Prosedur Analisis Data

Sistem perisian *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) versi 21.0 telah digunakan untuk menganalisis dapatan soal selidik instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19. Formula oleh Sidek Mohd Noah dan Jamaludin Ahmad (2005) digunakan untuk mendapatkan nilai kesahan kandungan berdasarkan persetujuan tiga orang panel pakar. Analisis *Cronbach alpha* digunakan untuk mendapatkan nilai pekali kebolehpercayaan dan konsistensi dalaman item soal selidik. Analisis faktor digunakan untuk mengurangkan item-item soal selidik yang banyak kepada hanya sebilangan item-item ke dalam faktor atau komponen yang diukur (Ahmad Hashim, 2014).

5.0 DAPATAN KAJIAN

Berpandukan kepada formula oleh Sidek Mohd Noah dan Jamaludin Ahmad (2005) untuk penilaian panel pakar dengan menggunakan 10 item soal selidik yang berskala Likert lima mata (1 = Sangat Tidak Setuju, 2 = Tidak Setuju, 3 = Tidak Pasti, 4 = Setuju dan 5 = Sangat Setuju), maka nilai kesahan kandungan pakar yang diperolehi adalah $r = .83$. Soal selidik yang dibina oleh penyelidik mengandungi 35 item dengan tiga subskala iaitu pengetahuan, sikap dan amalan. Berdasarkan keputusan analisis faktor, hanya 28 item sahaja diterima sah sebagai item soal selidik. Analisis *Cronbach alpha* menunjukkan nilai pekali kebolehpercayaan item soal selidik adalah $\alpha = .91$ di mana koefisien ketekalan dalaman untuk setiap subskala ialah pengetahuan ($\alpha = .82$), sikap ($\alpha = .81$) dan amalan ($\alpha = .84$). Jadual 2, 3 dan 4 di bawah menunjukkan keputusan analisis faktor.

Jadual 2: *KMO and Bartlett's Test*

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.948
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	11240.639
	df	595
	Sig.	.000

Teknik *Kaiser's criterion* digunakan untuk menentukan bilangan komponen. Komponen yang mempunyai eigenvalue melebihi satu sahaja dipilih dalam analisis ini. Terdapat tiga komponen yang mempunyai eigenvalue melebihi satu. Jadual 3 di bawah menunjukkan keputusan hasil daripada tiga komponen dengan jumlah keseluruhan varians adalah sebanyak 61.32 peratus. *Rotated component matrix* menunjukkan *loading* setiap item ke atas tiga komponen yang dipilih.

Jadual 3: *Total Variance Explained*

Component	Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7.683	21.093	21.093
2	6.924	20.213	41.306
3	6.854	20.011	61.317

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Bagi mengekalkan tiga komponen untuk analisis seterusnya, penyelidik menggunakan kaedah *varimax rotation* untuk meminimumkan bilangan item soal selidik yang mempunyai korelasi yang tinggi ke atas setiap satu faktor. Menurut Tabachnick dan Fidell (2007), keputusan berdasarkan rotasi *orthogonal* adalah lebih mudah diterjemah dan dilaporkan. Jadual 3 di atas menunjukkan keputusan hasil daripada rotasi tiga komponen menggunakan kaedah *varimax rotation*. Keputusan menunjukkan komponen satu menerangkan 21.09 peratus varians, komponen dua menerangkan 20.21 peratus varians dan komponen tiga menerangkan 20.01 peratus varians. Jumlah keseluruhan varians yang dapat diterangkan oleh ketiga-tiga komponen ini adalah sebanyak 61.32 peratus.

Jadual empat di bawah menunjukkan *loading factor* melebihi $r = .60$ untuk tiga komponen item soal selidik. Nilai matrik pekali korelasi yang tinggi digunakan untuk mendapatkan item yang mempunyai nilai korelasi yang tinggi ke atas setiap satu komponen yang dipilih (Tabachnick & Fidell, 2007). Berdasarkan *Principal Component Analysis*, sebanyak 28 daripada 35 item soal selidik menunjukkan skor *communality* yang tinggi. Lajur komponen satu mewakili sub skala pengetahuan, lajur komponen dua mewakili sikap dan lajur komponen tiga mewakili amalan terhadap pandemik COVID-19. Menurut Pallant (2010), berdasarkan keputusan yang signifikan ($r \geq .60$), hanya 28 item sahaja diterima sah sebagai item soal selidik instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru.

Jadual 4: *Construct Validity for Rotated Component Matrix Component*
Rotated Component Matrix^a

Item	Component		
	1	2	3
5	.905		
9	.903		
7	.894		
4	.799		
8	.774		
10	.733		
6	.688		
1	.681		
3	.655		
2	.647		
19		.904	
14		.877	
15		.838	
13		.827	
12		.775	
11		.736	
17		.672	
16		.652	
20		.643	
32			.813
22			.812
31			.803

27	.783
25	.739
26	.734
33	.729
28	.729
30	.712

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 5 iterations.

6.0 PERBINCANGAN

Analisis faktor dijalankan mengikut tiga langkah utama iaitu pertama, menilai data yang bersesuaian untuk analisis faktor, kedua, faktor pencabutan dan ketiga faktor rotasi dan interpretasi (Pallant, 2010). Menurut Ahmad Hashim (2014), tujuan analisis faktor adalah untuk mendapatkan maklumat mengenai perkaitan di antara item-item soal selidik dengan setiap satu komponen yang diuji. Sebanyak 28 daripada 35 item soal selidik mempunyai kesahan dan kebolehpercayaan yang tinggi untuk mengukur tahap pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru.

7.0 KESIMPULAN

Kajian ini membuktikan bahawa instrumen penilaian pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 mempunyai kesahan dan kebolehpercayaan yang tinggi. Instrumen penilaian ini boleh digunakan oleh staf dan pensyarah untuk mengukur tahap pengetahuan, sikap dan amalan terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar Institut Pendidikan Guru (IPG). Penilaian berkala dapat meningkatkan tahap pengetahuan yang tinggi, sikap positif dan amalan baik terhadap pandemik COVID-19 dalam kalangan pelajar IPG. Instrumen penilaian yang sah dan boleh dipercayai ini adalah sejajar dengan konsep pembudayaan norma baharu di IPG melalui pendekatan Cegah, Amalkan, Patuhi dan Pantau (CAPP).

RUJUKAN

- Ahmad Hashim. (2014). *"Panduan analisis data secara efisien: Panduan lengkap berajah untuk menganalisis data"*. Bandar Baru Bangi: Dubook Press Sdn Bhd.
- Emma Mohamad, & Arina Anis Azlan. (2020). *"COVID-19 and Communication Planning. Malaysian Journal of Communication"*, 36(1), 1–2.
- Kasemy, Z. A., Babah, W. A., Zewain, S. K., Haggag, M. G., Alkalash, S. H., Zahran, E., & Desouky, D. E. (2020). *"Knowledge, attitude and practice toward COVID-19 among Egyptians"*. *Journal of Epidemiology and Global Health*, 45(5), 881–890.
- Kementerian Kesihatan Malaysia. (2020). *"Pembudayaan norma baharu dalam komuniti bagi mencegah penularan COVID-19"*. Retrieved from <http://www.myhealth.gov.my/wp-content/uploads/Pembudayaan-Norma-Baharu-dalam-Komuniti-03082020.pdf>
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2020). *"Standard Operating Procedure (SOP) Pencegahan Penularan Jangkitan Penyakit Covid19 Di Sekolah"*. Retrieved from <https://www.moe.gov.my/en/pemberitahuan/announcement/sop-covid-19>.
- Pallant, J. (2010). *"SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS"* (4th ed.). New York, NY: McGraw-Hill Companies.
- Sidek Mohd Noah, & Jamaludin Ahmad. (2005). *"Pembinaan Modul: Bagaimana Membina Modul Latihan Dan Modul Akademik"*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (4th ed.). Boston: Pearson Educational, Inc.
- Zhong, B. L., Luo, W., Li, H. M., Zhang, Q. Q., Liu, X. G., Li, W. T., & Li, Y. (2020). *"Knowledge, Attitudes, And Practices Towards COVID-19 Among Chinese Residents During The Rapid Rise Period Of The COVID-19 Outbreak:"* A Quick Online Cross-Sectional Survey. *International Journal Of Biological Sciences*, 16(10), 1745–1752.